

Prosječan životni vijek u Hrvatskoj se smanjuje, ne dočekamo zdravi ni 60. godinu

Zašto muškarci žive sedam godina manje od žena i umiru sa 74 godine?

Zašto muškarci u Hrvatskoj umiru u prosjeku sa samo 74 godine i žive sedam godina manje od žena? Kada se govori o tome kako naši građani rano odlaze u mirovinu u odnosu na zapadne zemlje, uglavnom se prešućuje da u Hrvatskoj ni muškarci ni žene ne dočekaju dobrog zdravlja niti 60. godinu, što je ispod prosjeka EU.

Muškarcima koji se sa 65 godina umirove prosječno ostane devet godina života koje ne provedu u zasluženom mirovini putujući svijetom kao zapadnjaci. Niti su za takva putovanja dovoljno zdravi niti im mirovine omogućuju takav standard. Prema podacima Državnog zavoda za statistiku, muškarci su u Hrvatskoj u 2022. u prosjeku umirali sa 74,1 godinom, a žene s 81 godinom. Muškarci, kao i žene, najviše umiru od bolesti cirkulacijskog sustava i tumora. Hrvatska je po prosječnom očekivanom životnom vijeku i životu u dobrom zdravlju svojih građana ispod prosjeka EU.

Bogatiji zdraviji

Možemo mi govoriti kako je jedan od uzroka stil života naših građana koji kao Skandinavci ne paze na svoje zdravlje, kao i zdravstveni sustav koji je više usmjeren na liječenje bolesti, a manje na prevenciju, ali na zdravlje građana nepobit-

dine mogli očekivati 63,1 godinu zdravog života, hrvatski muškarci mogli su očekivati samo 57,9 godina zdravog života.

Prof. dr. sc. Tatjana Škarić-Jurić, znanstvena savjetnica u trajnom zvanju sa zagrebačkog Instituta za antropologiju, ističe da, kada govorimo o razlici u duljini života muškaraca i žena, moramo imati na umu da je riječ o sumi svih rizika od nastupa smrtnog ishoda koji su u pojedinim fazama života različiti.

– Možemo ugrubo reći da su u djetinjstvu to zarazne bolesti, u mladosti su to nasilne smrti (uključujući opasna zanimanja i hobije), u ranijoj starijoj dobi to su kronične nezarazne bolesti, prije svega kardiovaskularne, nešto kasnije to su karcinomi. A kroz to vrijeme djeluju sve moguće razlike među spolovima, a koje mogu biti od utjecaja na rizik smrtnog ishoda u pojedinoj fazi života. Dva spola razlikuju se i biološki i identitetski, što dovodi do razlika u ponašanju. Primjerice, kod kardiovaskularnih bolesti poznat je zaštitan utjecaj estrogena, a štetan utjecaj pušenja cigareta i stresa. Prije pola stoljeća infarkt miokarda bio je tipično muška bolest (jer su imali sve gore navedene rizike) dok se porastom broja žena pušačica i žena na odgovornim pozicijama morbiditet od ove skupine bolesti s vremenom izjednačuje. Ovaj nalaz ukazuje da je veća osjetljivost žena na štetne učinke pušenja poništila pozitivan utjecaj estrogena – kaže Škarić-Jurić.

U navođenju spolnih razlika treba istaknuti

Nakon što muškarci u dobrom zdravlju u prosjeku ne dočekaju ni 58. godinu života, podaci DZS-a pokazuju da ih smrt počne pojačano “kositi” u prvoj polovici 60-ih jer u toj dobi umire više nego dvostruko muškaraca u odnosu na žene. Tako je u dobi od 60. do 64. godine umrlo u 2022. godini 2332 muškaraca naspram 1057 žena, kojih je inače u populaciji više. Nakon 65. godine smrtnost muškaraca još se povećava, pa je u dobi od 65 do 69 godina umrlo njih 3449 u odnosu na 1745 žena. Od 70. do 74. godine, u dobi u kojoj u razvijenom svijetu muškarci putuju svijetom, kod nas su umrla 4032 muškarca naspram 2584 žena. Primjerice, Švedani, rekorderi u EU po životu u dobrom zdravlju, dugo su u prosjeku bili dobrog zdravlja s čak 73 godine, no podaci iz 2021. pokazuju da je i kod njih prosječni životni vijek u dobrom zdravlju pao na 68,9 godina za muškarce i 67,9 godina za žene, no to je još uvijek 11 godina zdravog života više za muškarce u Švedskoj nego one u Hrvatskoj. Također, pitanje je i je li očekivani životni vijek u dobrom zdravlju za Švedane pao i zbog rasta udjela siromašnih imigranata te COVID-19. Nakon Švedana u dobrom zdravlju najdulje žive Maltežani. Prof. Škarić-Jurić navodi kako razlike među državama kao i promjene tijekom vremena idu u različitim smjerovima, jer je riječ o složenim uzrocima koji obuhvaćaju interakciju bioloških, društvenih i čimbenika korištenja zdravstvenog sustava.

Skandinavci izjednačeni

– Primjerice, u ovom trenutku najveću razliku u korist žena u duljini života nalazimo na području bivšeg Sovjetskog Saveza (13 godina). Što

Prof. Škarić-Jurić: Naše se očekivano trajanje života posljednjih godina smanjuje. Objektivne prilike, kad gledamo ukupnu populaciju, loše su za naše zdravlje

no utječe i životni standard koji je u Hrvatskoj u prosjeku loš. Ako si gotovo polovica građana ne može priuštiti tjedan odmora izvan mjesta prebivališta za sve članove kućanstva, teško je očekivati da život u stalnom egzistencijalnom stresu neće ostaviti posljedice po zdravlje.

Posljednji podaci Eurostata iz 2021. pokazuju da je prosječni očekivani životni vijek muškaraca u EU iznosio 77,2 godine, a onih u Hrvatskoj 73,6 godina. Dok su u prosjeku muškarci u Uniji te go-

i njihove razlike u društvenom kapitalu – obrazovanje, ekonomski potencijal, društveni status i poziciju moći – a sve to ima značajan pozitivan utjecaj na zdravlje. Društveni kapital globalno je, kaže, još na stani muškaraca, a očito je da taj pozitivan utjecaj žene niveliraju i čak premašuju drugim pozitivnim karakteristikama koje se, uz biološke, još više vežu uz ponašanja i prakse s presudnom ulogom u očuvanju zdravlja koji pridonose duljini života žena.

se zapadnog svijeta tiče, najveća razlika u SAD-u zabilježena je tijekom 1970-ih i 1980-ih godina, dok je sada manja. Najizrazitiji primjer tog trenda predstavlja očekivanje da će se duljina života muškaraca i žena u skandinavskim zemljama do 2050. izjednačiti. Očito je, dakle, da se nešto može napraviti da muškarci dosegnu duljinu života žena. I da je to nešto što Skandinavci rade dobro. Tu statistiku Skandinavije može “pokvariti” veliki priljev imigranata iz Globalnog juga. Mi u Hrvatskoj ne samo da imamo izraženu spolnu razliku u očekivanom trajanju života već i kraće prosječno očekivano trajanje života za oba spola. I ono što je najtragičnije – naše se očekivano trajanje života posljednjih godina smanjuje, a to znači da su objektivne prilike – kad gledamo ukupnu populaciju Hrvatske – loše za naše zdravlje, zaključuje prof. dr. sc. Škarić-Jurić. ●